

Olajšanje položaja zaposlenih žensk

Številni hišni sveti v Ljubljani se v zadnjem času trudijo, da bi prispevali k modernizaciji gospodinjstev in tako razbremenili zaposlene ženske določenih domačih del, ali pa jim nekatere vsaj olajšali. Posebno lepe uspehe so na tem področju dosegli hišni sveti v novih poslopih, ki imajo več sredstev.

V zadnjem času je 14 hišnih svetov kupilo pralne stroje. Nekatere stroje je kupila tudi stanovanjska uprava in jih odstopila hišnim svetom na dolgoročno odplačevanje. Nekateri hišni sveti so kupili pralne stroje s centrifugo za sušenje perila.

Tudi sama industrija se usmerja k proizvodnji takih in podobnih strojev za gospodinjstva. Za sedaj lahko kupite pralne stroje v podjetju »Elektrostandard« v Trbovljah in v tovarni »Himo« v Mariboru. Obe tovarni sta že zelo izpopolnili svoje prve tipe pralnih strojev.

Ta pobuda ljubljanskih hišnih svetov zasluži pohvalo, ker pomeni, čeprav je samo skromen prispevek k olajšanju položaja zaposlene ženske, kot prvi korak vsekakor precej.

NEKAJ PODATKOV O ZDRAVSTVENEM IN SOCIALNEM ZAVAROVANJU

Delež izdatkov socialnega zavarovanja v nacionalnem dohodku

Leto	Odstotek
1959	4,7
1953	9,4
1954	8,9
1955	8,6
1956	9,4

POTROŠNJA SREDSTEV ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

Leta 1956 smo potrošili za zdravstveno zavarovanje 47,8 (vključno 2,9 milijarde na račun stroškov službe) milijard dinarjev, od tega za zdravstveno zaščito (zdravljenje in zdravlila) 33,8 milijarde, a za denarna nadomestila in podpore kakor tudi za funkcionalne izdatke zdravstvene zaščite je odpadlo na ambulantno zdravljenje 8,2 milijarde, na bolniško zdravljenje in zdravljenje v naravnih zdraviliščih 16,4 milijarde, za zdravlila in ortopedske aparate ali pripomočke 7,4 milijarde in za potne stroške 1,8 milijarde dinarjev.

IZOSTANKI Z DELA ZARADI ZACASNE NESPOSObNOSTI ZA DELO

Odstotek izostankov z dela zaradi začasne nesposobnosti za delo kaže začeni od 1. 1953 določeno težnjo upadanja oziroma stabilizacije na določeni višini:

Dnevni odstotek izostankov	1953 1954 1955 1956			
	1953	1954	1955	1956
z dela	4,7	4,5	4,0	4,0

NOVI PREDPISI

Primeri razdelitve

po novi uredbi o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij

Opisali bomo nekaj primerov delitve dohodka po novi uredbi o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij. Prvi primer se nanaša na prvo skupino podjetij (industrija razen rudarstva, industrije gradbenega materiala in mlinske industrije, promet brez cestnega prometa ter zunanja trgovina). Tu je uveden nov instrument posebnega deleža pri zveznem davku na dobiček.

Vzemimo, da je podjetje v l. 1956 ustvarilo 180 milijonov dobička in 60 milijonov plač po tarifnem pravilniku. Skupaj znaša to 240 milijonov, dobiček pa znaša od tega tri četrtine ali 75 odstotkov.

Če bo podjetje letos ustvarilo seštevke plač in dobička v višini 264 milijonov in ne bo povečalo odstotka zaposlenih, bo izvedlo razdelitev takole:

Za dobiček bo zopet izločilo 75 % od ustvarjenih 264 milijonov, kar pomeni 198 milijonov. Za plače po tarifnem pra-

vilniku bo izločilo zopet 60 milijonov (ker se število zaposlenih ni povečalo), ostalih 6 milijonov pa bo ostalo gospodarski organizaciji za premije, za povečanje plač in za njene sklade, znesek, ki ustreza zveznemu davku na dobiček za teh šest milijonov, to je tri milijone.

Če gospodarska organizacija zmanjša število zaposlenih delavcev in uslužbencev in doseže tako prihranek pri rednih izdatkih za plače, ji od tega prihranka prav tako ostane 50 %, to je znesek zveznega davka. Če se bo na primer povprečno število zaposlenih zmanjšalo v l. 1957 od 300 na 270 in če bo gospodarska organizacija prihranila tako še šest milijonov, tedaj bo ostalo gospodarski organizaciji za povečanje plač in lastne sklade skupno šest milijonov, to je 3 milijone iz povečanega dohodka in tri milijone iz prihranka pri delovni sili.

Končni rezultat je naslednji:

	1956	1957
Znesek plač po tarifnem pravilniku	60 milijonov	66 milijonov
Število zaposlenih	300	270
Letna plača enega delavca (s prispevki)	200.000	245.000
Mesečna plača (s prispevki)	16.667	20.416

Upoštevati je treba, da bo gospodarska organizacija del omenjenih 6 milijonov praviloma izločila v svoje sklade, še vedno pa bo ostalo dovolj sredstev za povišanje plač. Posebno je pomemben prihranek pri delovni sili, ki je lahko pri nekaterih naših podjetjih znatno večji, kakor smo navedli v primeru.

Z uvedbo posebnega deleža pri zveznem davku na dobiček se ne zmanjšajo pravice gospodarskih organizacij na redni delež pri dobičku tako za plače kakor tudi za njene sklade.

V drugo skupino spadajo vse gospodarske organizacije, razen dejavnosti, ki smo jih že navedli. V tej skupini so manjše razlike v razdelitvi med posameznimi vejami dejavnosti, v načelu pa vse te gospodarske organizacije same razdelijo ustvarjeni dohodek na osebne dohodke in na sklade, ne glede na to, kakšna je bila razdelitev v l. 1956 s temi omejitvami:

— obvezno je treba iz ustvarjenega dohodka izločiti v družbene investicijske sklade polovico tistega dela dobička, ki ostane po pokritju osebnih dohodkov delavcev, in to po lanskem razmerju;

— občina ima pravico določiti najmanjši odstotek, ki ga je treba obvezno izločiti v lastne sklade gospodarske organizacije, ta odstotek pa ne more biti višji od odstotka za izločanje dohodka v družbene investicijske sklade;

— od tistega dela, ki ga je določila za plače (osebne dohodke) plača gospodarska organizacija prispevek za proračun.

Gospodarska organizacija je na primer v minulem letu ustvarila 100 milijonov dohodka. V tem znesku znašajo osebni dohodki (plače iz minulega leta, povečane za zneske določene z zveznim družbenim planom za povišanje plač v l. 1957 kakor tudi za višino prispevka proračunom, ki ga bo treba plačati letos) 40 milijonov. Od ostanka dohodka, ki znaša 60 milijonov, se izloči za družbene inve-

sticijske sklade polovica, to je 30 milijonov oziroma v odstotkih 50 odstotkov od skupno ustvarjenega dohodka. Občinski ljudski odbor lahko zadeli gospodarsko organizacijo, da mora iz dohodka izločiti v svoje sklade največ 30 odstotkov.

S predpostavko, da bo gospodarska organizacija letos ustvarila 120 milijonov dohodka, bo izdvojila za družbene investicijske sklade 50 odstotkov tega zneska, to je 56 milijonov, v svoje sklade, če je občina določila isti odstotek izločitve, pa prav tako 56 milijonov. Ostanek 48 milijonov lahko gospodarska organizacija v celoti uporabi za razdelitev na osebne dohodke delavcev in uslužbencev. M.

ZAKON O EKSPROPRIACIJI

Na svojem februarjemskem zasedanju je zvezna ljudska skupščina sprejela novi zakon o ekspropriaciji. Od dosedanjega se novi zakon ne razlikuje samo po pogojih, pod katerimi je mogoče ekspropriirati zemljišče v zasebni lasti, temveč tudi po postopku, ki je potreben za odlok o ekspropriaciji, in po načinu, kako se določi višina nadomestila.

Po novem zakonu zemljišča ni mogoče ekspropriirati, dokler se predhodno v posebnem postopku pravomočno ne ugotovi, da je splošni interes, da se na tem zemljišču zgradi določen objekt. Če je odobren investicijski program za zgraditev objekta, zaradi katerega se predlaga ekspropriacija, ni potrebno sprejeti posebnega odloka o obstoju splošnega interesa, to je, tedaj se bo šlo, da obstaja.

Odlok o ekspropriaciji sprejme upravni organ okrajnega ljudskega odbora, ki je pristojen za finančne posle. Proti njegovemu odloku je možna pritožba na višji organ, proti odločbi druge stopnje pa je mogoče vložiti upravno tožbo.

Odlok o nadomestilu sprejme posebna (Nadaljevanje na 15. strani)